

կախուած , կը սկսի ապաշխարողը զուր-
ցել բարձրաձայն իր յանցանքները .
իսկ պօնցերը անդունդին եզերքը
իրեն դատաւոր կեցած են , որոնք ե-
թէ համարին թէ ապաշխարողը իր
յանցանքներէն զոմանս կը ծածկէ , և
կամ զոմանս թեթեւցնելով կը պատմէ՝
մէկէն կը ցնցեն երկաթէ գաւազանը
և ապաշխարողը մէյմալ աշուրները
անդունդին յատակը կը բանայ : Այս
կերպ խոստովանութիւնը բոլոր ուխ-
տաւորներն ալ ընելէն ետքը ազատող-
ները Սիւսքայ նուիրեալ տաճար մը կը
մտնեն , ուր կայ նոյն աստուծոյն արձա-
նը բովանդակ ոսկեծոյլ ահագին մե-
ծութեամբ . և անոր չորս կողմը ուրիշ
բազմաթիւ և մանր արձաններ , որոնց
թիւը ամէն տարի կը շատնայ հաւատա-
ցելոց ընծաներովը : Ուխտաւորները 25
օրաչ հոն կ'անցընեն , տեսակ տեսակ ջեր-
մեռանդական գործոց զբաղելով , մին-
չև որ տաճարին քահանաներէն ար-
ձակման հրաման առնեն : Վերջապէս
ամէնքը միաբան խնջոյք մը կը կատա-
րեն , որով ուխտագնացութիւնը կը կըն-
քեն , և միաբան ճամբայ կ'ելլան իրենց
տունը դառնալու համար :

Պուտսեանց կրօնական սովորութիւն-
ները կաթուղիկէ եկեղեցւոյն արարո-
ղութեանցը հետ նմանութիւն մ'ունին .
ամէն առաւօտ խաչ կը հանեն , աղօ-
թելու համար վարդարան կը գործա-
ծեն , օրուան մէջ որոշեալ ժամանակ
ղանգակ կը զարնեն և ամէնքը ծնրա-
դրութեամբ կարճ աղօթք մը կ'ընեն ,
թափորի կ'ելլան իրենց աստուածոց
պատկերները և սրբոց նշխարքները
մէկտեղ պտըտցնելով : Տաճարին ա-
զատ են , ինչպէս միջին դարու մէջ
քրիստոնէից եկեղեցիները :

Իսկ Սիուդօ աղանդը , որ կոմիու-
կիսի վարդապետութիւնն է , սակա-
ւաթիւ հետեւողներ ունի . վասն զի ոչ
այնչափ ճշմարիտ կրօնք մը կրնայ ը-
սուիլ՝ որչափ աւելի փիլիսոփայական
գրութիւն մը : Ասոնք հոգեփոխութիւն
չեն ընդունիր և ոչ մահուընէ ետքը
վարձուց և պատժոց հատուցումն . բա-

րիներուն վարձքը այն սրտի գոհութիւն
պիտի ըլլայ , կ'ըսեն , զոր կ'ունենան
աղէկը ընելու ատեն , իսկ չարերուն
պատիժը իրենց խղճմտանաց խայթը ,
որ ոչ երբէք կը լուէ չարը գործելու ա-
տեն : Բայց կը ճանչնան մէկ տիեզերա-
կան ոգի մը որ ամենուն կեանք կու
տայ , և կը կլլէ իրենց հոգիներէն բաժ-
նուող մարմինները , ինչպէս ծովը գե-
տին ջուրերը : Խորհող միտքերը միայն
այսպիսի սկզբունքներ կրնան ընդու-
նիլ , որոնք ոչ սրտին հետ կը խօսին և
ոչ ալ երեւակայութեան . անոր համար
երբ տէրութիւնը քրիստոնէութեան
դէմ հալածանք հանեց , ստիպեց որ
անկէ դարձողները կամ Սինդոյի և կամ
Պուտսոյի կրօնքն ընդունին . թէպէտ և
չատերը իրենց կարծեացը վրայ մնա-
ցին հաստատ , բայց չուղեցին անոնց
համար մարտիրոսանալ . այս պատճա-
ռաւ իրենց ներքին համոզմունքը ծած-
կեցին հալածանաց վախէն :

Ապտուշլահ Եղբարք Պոլսոյ .

Դայւմզ օրագրին մէջ հետեւեալ տո-
ղերը կը կարդանք Բարիգու համաշ-
խարհական Արուեստահանդիսին վրա-
յօք խօսած ատենը .

« Ապտուշլահ եղբարց կոստանդնու-
պոլսոյ երկու լուսանկար տեսարաննե-
րը գովեստի արժանի դատելու պար-
տական ենք :

» Ապտալլահ կամ Ապտուլլահ այն
անուններէն մէկն է որ հաւասարապէս
թէ քրիստոնէից և թէ մահմետակա-
նաց կը տրուի . իտալերէն Ամառէօ այս-
ինքն աստուածասէր բառին համանիշ :

» Չգիտեմք ուրեմն այս լուսանկա-
րիչներուն որ ազգէ կամ որ կրօնքէ ըլ-
լալին , բայց ինչ հաւատքի տէր ալ
ըլլան , ձեռագործնին սքանչելի է » :

Դայւմզի գովեստը արժանի է կշռոյ ,
որովհետեւ շատ ազահ է գովելու կող-
մանէ : Բայց արդէն հասարակաց գո-

վեստը զօրաւոր քան զայն կը խօսի. ուրովհետեւ կը լսենք որ համաշխարհական Արուեստահանդիսին մէջ միտալընդունած են Ապտուլահ եղբարք: Այսօրուան օրս իրենց անունը մեր ազգին միայն ծանօթ ու սիրելի չէ. բոլոր Եւրոպա ու մինչև Ամերիկա ձեռքէ ձեռք կ'երթան իրենց լուսանկարները: Ու իցէ երևելի անձ որ Պոլիսէ անցնի, առանց Ապտուլահեանց ձեռքով լուսանկարուելու չերթար հոնտեղէն: Եւ շատոնց 'ի վեր Օսմանեանց վեհափառ ինքնակալին լուսանկարիչներն են: Շատ Եւրոպացի նշանաւոր անձինք այնպիսի զարմացմամբ կը խօսին Ապտուլահ եղբարց վրայ, որչափ չեն խօսիր Եւրոպայի շատ լուսանկարիչներուն վրայ: Իսկ մեզի համար ամէն բանէ աւելի այն ախորժելի կու գայ, որ այդ պատուական Եղբարք կրկին վախճանով կ'աշխատին լուսանկարի, մէյմը արուեստին սիրովը մղուած, և երկրորդ՝ ազգին պարծանք մը տալու համար: Կրնանք ապահովցնել զիրենք՝ որ իրենց պատկերներուն լուսէն շատ աւելի պիտի դիմանայ իրենց անունն ու համբաւը. և այդ աւետիքը տալէն աւելի փոխարէն մը ձեռքերնէս չիգար:

ՄԱՆՐ ԳԻՏԵԼԻՓ

Արդի Յուշաւատանը. — 1834էն 'ի վեր Յոյները նորոգած են քսանուիրեք քաղաք, տասը նոր քաղաք շինած են, հազար վեց հարիւր աւան կանգնած, որոնք այրեր էին Տաճիկներէն. մաքսատանց եկամուտը 3,400,000 դիդրաք մայէն¹ հասուցած են վեց միլիոնի. հինգ հազար նաւ ու նաւակ շինած են. նաւական ապահովութեան երեսունըմէկ ընկերութիւն հաստատած են, և այնպէս զարգացած է ծովու վրայ ի-

¹ Մէկ դիդրաքման գաղղիական հաշուով 90 սանդիմ է:

րենց վաճառականութիւնը որ նաւաստեաց թիւը քսանուիրեք հազարի կ'ելլէ. Գաղղիա որ երեսունևեօթն անգամ աւելի մարդաշատ է՝ նաւաստեաց թիւն ասոր կրկինէն քիչ մ'աւելի կու գայ: Երեսուն տարուրէն 'ի վեր առանձնականաց տրիւքը շինուած են Աթէնք թանգարաններ, մատենադարաններ, աստղաբաշխութեան դիտանոց մը, եկեղեցիներ, դպրոցներ, օգտակար կամ բարեգործական տեղուանք: Աղքատներն իսկ կրցածնուն չափ ձեռնտու կ'ըլլան, հեռաքնակ ազգայինները առատ ստակ կը խաւրեն. Դրիեսդի, Վեննայի և Օտեսայի Յոյները որ ոչ երբէք հպատակ պիտի ըլլան յունական թագաւորութեան և Զմիւռնիոյ կամ Պօլսոյ յաշաները սիրով կ'աշխատին մայր հայրենեաց երջանկութիւնն ու բարգաւաճանքն աւելցնելու: Յոյները ազատ չեն յախտից, ինչպէս կ'ըսէ Պէօլէ գաղղիացին Կրետէի վրայ վերջերս հանած գրուածքին մէջ. բայց եռանդեամբ ամէն ճիգ կը թափեն յառաջադիմելու: Յոյներուն մէջ չկան ոչ ազնուապետք և ոչ աշխատութեան և արհամարհանաց դատապարտեալ գոեհիկք. մարդ մարդու մէջ չկան ոչ թումբեր և ոչ նախապաշարմունք, խեղճութիւն և արտօնութիւն անծանօթ բաներ են իրենց համար: Յոյները իրենց մտաբացութեամբն և գործունէութեամբը օրօրուան վրայ կը ջանան հաւասարիլ Եւրոպայի մեծամեծ տէրութեանց քաղաքականութեանը. իրաւ երեսուն տարին քիչ բան չէ, բայց այնչափ ժամանակի մէջ մարդ մը հազիւ կը ձեւանայ, թող թէ ամբողջ ժողովուրդ մը:

Օրագրիս 12 էրեսը, Պոսիւէի առաջին հատուածին մէջ, սիւնակ առաջին, տող 28, 1672 թուականն ուղղելու է 1627:

Նմանապէս 68 էրեսը, սիւնակ առաջին, տող 4 վարէն սկսեալ, Գէնոսայի գրուածք կարգաւոր է Գէնոսայի, այսինքն Ճինեւաւոյ: